

TANKOVÉ A MECHANISOVANÉ JEDNOTKY ARMÁDNÍHO SBORU PŘI ROZVINUTÍ ÚSPĚCHU

Podplukovník Vladimír Hanuš

Tento článek má za cíl pojednat o některých zásadních otázkách tankových a mechanisovaných jednotek při rozvinutí úspěchu v taktické hloubce obrany nepřítele a navazuje na předchozí články „Vojenské mysli“ o použití mechanisované divise v útočném boji armádního sboru.

1. Úvod

Soudobá útočná operace armády má za cíl rozdrtit, obklíčit a zničit nepřítele. Místo a úloha AS je stanovena jeho úkolem v rámci útočné operace armády. AS v armádní útočné operaci řeší úkol taktický, průlom taktické hloubky obrany nepřítele.

Pro vedení operace armády je důležité, aby taktická hloubka obrany nepřítele byla rychle prolomena a aby taktický úspěch byl co nejdříve přenesen do operační hloubky. Tento úkol byl usnadněn vytvořením mechanisované divise. Jejím začleněním do armádního sboru se velmi podstatně zvýšila úderná síla a pohyblivost AS. Jenom na tancích činí tento rozdíl více než sto bojových vozidel. Více než dvojnásobně se zvětšila pohyblivost druhého sledu AS. Pěším divisím prvního sledu byl umožněn rychlejší postup na pásmo sborových záloh nepřítele, jeho ovládnutí a vyjití do operační hloubky.

2. Místo a úloha tankových a mechanisovaných jednotek v útočném boji AS

AS zasazený na směr hlavního úderu armády bývá zpravidla zesilován jedním těžkým tankosamohybným plukem z prostředků armády. Tento pluk dostává AS buď jenom na prolomení hlavního pásma obrany nepřítele nebo k prolomení celé taktické hloubky. Na dobu průlomu hlavního pásma obrany nepřítele přiděluje velitel AS celý anebo většinu těžkého tankosamohybného pluku pěším divisím. Po prolomení hlavního pásma obrany tvoří z něho sborovou tankovou zálohu k odražení protiútoků nepřítele proti hlavním silám AS a podle potřeby ho používá k boji o pásmo sborových záloh nepřítele.

Přidělením těžkého tankosamohybného pluku dosáhne se na směr hlavního úderu AS střední hustoty 25 až 30 tanků přímé podpory na 1 km fronty. Tak tomu také bylo na př. při průlomu obrany německých fašistických vojsk v červnu 1943 u Orla nebo v závěrečném období války ve viselsko-oderské operaci. Hustota tanků přímé podpory u divise zasazené na hlavním směru pak bude 35 až 40, u divise na vedlejším směru 20 tanků na 1 km. Taktická hustota u armádního sboru bude až 50 tanků na 1 km fronty. S těmito tankovými prostředky může AS prolomit každou silně nasycenou, hluboce učeněnou a v normálních podmínkách předem připravenou obranu nepřítele.

Požadavek vysokého tempa útoku, narůstání sil z hloubky a co nejrychlejšího překonání celé taktické obrany nepřítele se dosáhne hro-

madným použitím tanků a samohybných děl přímé podpory pěchoty na nejdůležitějším směru AS, desorganisací systému hlavního obranného pásma nepřítele, jejím rozdrobením na části, zabráněním nepříteli obnovit narušená postavení, ničením nepřítele po částech se současným rychlým přenesením boje druhým sledem AS — mechanisovanou divisi — do taktické hloubky s cílem dovršení rozdrobení nepřítele, desorganise velení a zhroucení celé jeho taktické obrany.

Tankové a mechanisované jednotky AS bojující v součinnosti s jednotkami ostatních druhů vojsk jsou jedním z neúčinnějších prostředků velitele armádního sboru při plnění úkolu prolomení posícní obrany nepřítele, při rozvinování úspěchu v taktické hloubce obrany a při ničení nepřítele. Zvláště při plnění úkolu zabezpečení zasazení ARS do operační hloubky vyniká význam tankových a mechanisovaných jednotek. Kvalita materiálu, t. j. jeho vysoká úderná síla, velká pohyblivost a manevrovací schopnost, morálka a stupeň bojové připravenosti našich tankových a mechanisovaných jednotek, daleko převyšují kvalitu materiálu a bojovou schopnost tankových a mechanisovaných jednotek kapitalistických armád a dávají předpoklady pro splnění všech požadavků uvedených v předchozím odstavci.

Složením, organizačním uskupením uvnitř vyšších jednotek AS a svými vlastnostmi jsou tedy tankové a mechanisované jednotky AS prvního sledu armády určeny k plnění úkolů tanků přímé podpory pěchoty a k rozvinutí úspěchu v taktické hloubce. Úkoly tanků přímé podpory pěchoty plní organické tankosamohybné pluky pěších divisí, zesílené tankovými prostředky, jimiž armádní sbor byl posílen armádou.

Úkol rozvinutí úspěchu dostává mechanisovaná divise spolu s předsunutými oddíly pěších divisí. Jejich tankové součásti plní při tom nejdůležitější a rozhodující úlohu. Při tom však jsou nedílnou součástí bojové sestavy AS, řídí svoji veškerou činnost podle pěchoty a v její prospěch.

Velký význam tankových a mechanisovaných jednotek byl úplně potvrzen v průběhu druhé světové války. Při hodnocení úlohy a významu tankových a mechanisovaných jednotek za Veliké vlastenecké války řekl soudruh Stalin ve svém rozkaze č. 43 ze dne 8. září 1946: „V letech Veliké vlastenecké války sehrály obrněné a mechanisované jednotky Sovětské armády v rozbití fašistického Německa a imperialistického Japonska vynikající úlohu. Na bojištích ukázali sovětské tankisté neobyčejnou odvahu a splnili čestně svou povinnost k vlasti.“

3. Rozvinutí úspěchu tankovými a mechanisovanými jednotkami AS v taktické hloubce obrany nepřítele

Po prolomení hlavního pásma obrany nepřítele přikročuje AS k energickému rozvinutí úspěchu, rychlému přenesení boje do celé taktické hloubky nepřátelské obrany a k jejímu prolomení.

Způsoby zasazení mechanisované divise do boje.

Nejvhodněji volený způsob zasazení MD do boje je předpokladem rychlého a správného rozvinutí úspěchu AS. Podle Směrnic pro použití MD v sestavě AS je mechanisovaná divise armádního sboru prvního sledu zpravidla zasazována k dokončení průlomu hlavního obranného pásma nepřítele, t. j. k prolomení postavení divisních záloh, a po jeho prolomení k rozvíjení úspěchu armádního sboru. Může však dojít i k tomu, že divise prvního sledu samy prolomí postavení divisních záloh ne-

přítele. MD pak může být zasazena přímo k rozvíjení úspěchu divisi prvního sledu. Bude to záviset na hodnotě nepřítele v jeho postavení divisních záloh, na úderné schopnosti divisi prvního sledu, na denní době, na době trvání viditelnosti a na povětrnostních podmínkách. Ve všech případech bude snahou velitele AS, aby MD vyšla k rozvinutí úspěchu až po prolomení hlavního pásma obrany nepřítele pěšími divisemi. Tento způsob použití vyloučí časovou ztrátu MD, již bude třeba k boji o postavení divisních záloh nepřítele a k přechodu z bojové do pochodové sestavy na další úkol, vyloučí ztráty MD, zvláště na tancích, a dovolí jí zahájit rozvinutí úspěchu v sestavě vytvořené již za jejího přesunu z vyčkávacího postavení. Nebude-li splněn předpoklad úspěšného prolomení nepřátelské obrany pěšími divisemi, což bude nejčastěji při malé hustotě tanků přímé podpory, bude muset být MD zasazena k doprolomení hlavního obranného pásma nepřítele.

Způsob zasazení MD do boje o hlavní obranné pásmo nepřítele bude podle hodnoty nepřítele a jeho činnosti různý; prolomení nepřátelské obrany může být dokončeno buď jen bojem předsunutých oddílů (PO) nebo částečně nebo plně rozvinutou sestavou divise. Velitel mechanisované divise však plánuje a připraví jen jeden způsob, a to ten, který odpovídá jeho nej přesnějšímu zhodnocení nepřátelských a vlastních sil a možností.

Vznikne zajisté otázka, kdy kterého způsobu zasazení MD použít. Odpověď může dát jen konkrétní situace na frontě. Pokusím se tuto otázku rozebrat a dát tak třebaš podnět k diskusi a plnému objasnění tohoto velmi závažného problému. Vezměme tyto hlavní předpoklady:

1. Nepřítel vedl částí druhého sledu divise v hlavním pásmu obrany spolu s menší částí sborových záloh neúspěšný protiútok, částí brání postavení divisních záloh. Vlastní pěší divise zasadily již v boji o postavení plukovních záloh své druhé sledy a jejich tempo útoku vázne. Způsob zasazení MD: prolomení postavení divisních záloh nepřítele předsunutými oddíly. Odůvodnění: Síly pěších divisi slábnou a je nebezpečí ztráty času. Vzhledem k slábnoucí obraně nepřítele mohou úkol prolomení postavení divisních záloh nepřítele splnit předsunuté oddíly MD.

2. Nepřítel připravuje protiútok větší částí sborové zálohy, postavení divisních záloh brání hodnotou do pěšího pluku a praporu tanků. Vlastní pěší divise nezasadily dosud své druhé sledy. Způsob zasazení MD: prolomení postavení divisních záloh nepřítele s dvěma pluky v prvním sledu, druhý sled nerozvinut. Odůvodnění: pěší divise mají sice ještě dostatek sil, avšak obrana nepřítele je dosud hodnotná a hrozí nebezpečí protiútku nepřítele a ztráty času.

3. Nepřítel připravuje protiútok sborovou zálohou, postavení divisních záloh brání hodnotou do pěšího pluku a praporu tanků a z operační hloubky přisunuje na pásmo sborových záloh čerstvé síly. Vlastní pěší divise zasadily zčásti nebo zcela své druhé sledy. Způsob zasazení MD: prolomení divisních záloh nepřítele celou bojovou sestavou. Odůvodnění: pěší divise nemají dostatek sil, obrana nepřítele je hodnotná, hrozí protiútok nepřítele a je nebezpečí obsazení obrany nepřítele v jeho taktické hloubce čerstvými silami.

4. Nepřítel při boji o postavení plukovních záloh vedl částí druhého sledu divise v hlavním pásmu

obranu protiútok proti silám některé pěší divise; protiútok byl odražen, nepřítel nestačil odraženými silami opět zajistit postavení divisních záloh a to je tedy bráněno jen slabšími silami. V hloubce obrany nebylo zjištěno přisunování nových sil k frontě. Vlastní pěší divise dosud nezasadily své druhé sledy a tempo útoku odpovídá plánu. Způsob zasazení MD: po prolomení postavení divisních záloh nepřítele přímo do rozvinutí úspěchu. Odůvodnění: pěší divise mají dostatek sil k zničení nepřítele a časový plán velitele AS není narušen. Na tento případ je třeba při dnešním způsobu vedení obrany nepřítele pohlížet jako na výjimku.

Vedoucí myšlenkou velitele AS a velitele MD bude tedy zasadit do boje tolik sil, aby obrana nepřítele byla prolomena jedním rychlým a co možná nepřerušovaným úderem MD, aby byla umožněna pěším divisím rychlá likvidace celého hlavního obranného pásma a aby MD přešla rychle, hladce a s nejmenšími ztrátami k rozvíjení úspěchu AS. I když si v přípravném období velitel AS a velitel MD učiní správný předpoklad o způsobu zasazení MD, teprve průběh boje o hlavní obranné pásmo, činnost nepřítele v celé taktické hloubce a správné zhodnocení jeho předpokládané činnosti určí způsob použití MD. V tom právě spočívá odpovědnost velitele AS. Každá chyba v jeho rozhodnutí bude mít za následek dočasný úspěch nepřítele, zbytečné opotřebování MD a ztrátu času pro armádní sbor i pro velitele armády (zasazení ARS).

Odpovědnost však neméně závisí na veliteli tankového a mechanizovaného vojska AS, který v okamžiku rozhodování o použití MD musí situaci správně zhodnotit a podat veliteli AS správný a odůvodněný návrh na její použití. Zvláštní péči pak musí věnovat použití hlavní úderné síly MD — tankosamohybnému pluku — neboť na jeho správném umístění v sestavě MD bude záviset z větší části úspěch anebo neúspěch divise. Nesprávné odhadnutí protitankových zbraní v postavení divisních záloh nepřítele při použití tankosamohybného pluku v prvním sledu MD bude mít za následek jeho značné ztráty a snížení úderu divise v taktické hloubce. Nejvýhodnější bude, dovolí-li to situace, použít ho v druhém sledu, aby tak úderná síla divise byla zachována pro boj o postavení sborových záloh nepřítele.

K zahájení rozvíjení úspěchu musí být přikročeno ihned, jakmile se projeví první známky splnění úkolu prolomení postavení divisních záloh nepřítele, třeba jen v určitém směru nebo na malém prostoru, nebo při prvních známkách ústupu nepřítele. Způsob zahájení rozvinutí úspěchu byl v hrubých rysech velitelem AS plánován již v přípravném období útoku, v boji o postavení divisních záloh je velitelem AS upřesňován a proveden velitelem MD.

Tankové jednotky průzkumného praporu mechanizované divise.

Mechanizovaná divise postupuje k pásmu sborových záloh nepřítele po 2 až 3 pochodových osách. Její sestava je učleněna do hloubky s většinou sil na hlavní ose divise. V čele jednotek rozvíjejících úspěch postupuje průzkumný prapor MD. Jeho úkolem je rychle proniknout k pásmu sborových záloh nepřítele, získávat zprávy o nepříteli v hloubce mezi hlavním obranným pásmem a pásmem sborových záloh a především o síle, složení, stupni ženijního vybudování obrany a činnosti nepřítele v pásmu sborových záloh.

Tankové jednotky průzkumného praporu účastní se průzkumu v rámci praporu a zabezpečují jeho ostatním složkám získávání zpráv. Jsou začleňovány do průzkumných hlídek, samostatných průzkumných hlídek a do průzkumné skupiny. Průzkumná hlídka (PH) se vysílá k průzkumu samostatného směru. Skládá se z družstva až čtyř motocyklistů nebo obrněných transportérů a zesiluje se několika tanky. Počet hlídek je závislý na šířce pásma AS, na počtu pochodových os MD a na počtu a jakosti komunikací. Průzkumný prapor vysílá však nejméně tolik hlídek, kolik má MD pochodových os. Samostatná průzkumná hlídka (SPH) se vysílá jen podle potřeby k průzkumu v novém směru, a to z průzkumné skupiny; tvoří ji obvykle tanková četa zesílená motocyklisty nebo obrněnými transportéry. Průzkumný prapor může vyslat jednu až dvě samostatné průzkumné hlídky. Průzkumnou skupinu (PS) tvoří jádro průzkumného praporu. Provádí průzkum pozorováním i bojem. Její údernou sílu tvoří tanky, obrněné transportéry a protitankové baterie. Má mít dostatek sil, aby mohla bojem proniknout nepřátelskými zajišťovacími prvky k hlavním silám nepřítele a donutila je, aby prozradily své palebné prostředky. Její jednání musí být rázné a smělé, ale přitom ostražitě. Velitel průzkumné skupiny nesmí zapominat, že boj není jejím hlavním úkolem, nýbrž toliko prostředkem k získávání zpráv.

Rychlost průzkumného praporu MD bude především záviset na činnosti nepřítele. Složení průzkumného praporu má však dávat možnost jednání nezávislého na počtu a jakosti komunikací. Průměrně lze počítat s jeho rychlostí 8 až 10 km/hod. Poněvadž přibližně s touto průměrnou rychlostí je třeba počítat i u PO mechanisované divise a protože bude účelné, aby se činnost PO rozvíjela již na základě zpráv získaných průzkumem, bude nutno, průzkumnému praporu dát asi čtvrthodinový až půlhodinový náskok před PO. Vzdálenost hlavních sil může dosáhnout 10 až 15 km. Tento náskok dovolí veliteli průzkumného praporu, aby učlenil svou sestavu do žádoucí hloubky, a při střetnutí s nepřítelem mu poskytne dostatek volnosti k jednání.

Průzkumný prapor MD postupuje v době prolamování hlavního pásma obrany za bojovými sestavami pěchoty a provádí průzkum nepřítele pozorováním. Úkolem velitele MD je řídit vyrazení průzkumu do celé taktické hloubky v nejpříhodnější okamžik boje o hlavní pásmo obrany nepřítele. Čelní jednotky musí jeho vyrazení usnadnit a podporovat.

Předsunutě oddíly MD.

Mechanisovaná divise vysílá za průzkumem jeden až dva předsunuté oddíly (PO), sestavené a připravené již před zahájením útoku. Úkoly PO závisí na činnosti nepřítele, na jeho způsobu vedení obranného boje v taktické hloubce a na úkolu MD.

Ve většině případů bude celý druhý sled AS nepřátelského armádního sboru (nebo alespoň jeho část), rozmístěn v prostoru pásma sborových záloh. Jeho úkolem bude bránit pásmo sborových záloh celou svou hodnotou nebo částí anebo podniknout protiútok proti útočícím pěším divisím. Je nutno si uvědomit, že v druhém sledu nepřátelského sboru může být pěší nebo obrněná divise a lehký obrněný pluk; podle toho budou také předsunutým oddílům MD dány dopovídací úkoly. Činnost PO bude se však vyvíjet rovněž proti silám nepřítele odcházejícím z hlavního obranného pásma nebo proti silám, které nepřítel vyslal z pásma sborových záloh, aby zadržely náš postup a získaly tak čas

k zlepšení obrany v taktické hloubce. Z toho vyplývá, že boj PO může mít ráz pronásledování, střetného boje nebo útoku proti nepříteli v obraně.

Podle toho se jeví tyto možné druhy činnosti PO:

- ničení ustupujícího nepřítele na osách postupu nebo podél nich;
- ničení menších sil přicházejících k frontě;
- proniknutí pásmem sborových záloh nepřítele, na vhodném směru nebo vklínění se do něho;
- zajištění přesunu hlavních sil MD k pásmu sborových záloh nepřítele a jejich zasazení do boje;
- ovládnutí důležitých terenních čar nebo objektů do příchodu hlavních sil MD.

Úkoly PO musí být přiměřené jeho silám a prostředkům, musí být předem stanoveny a v průběhu boje velitelem MD postupně a včas upřesňovány.

Síla předsunutého oddílu bude závislá na zprávách o činnosti nepřítele, na jeho pohybech, na bojové připravenosti osádek nepřátelských obranných postavení a pásem a na prostředcích a stupni ženijního vybudování obrany. Nebude proto vždy stejná a šablonovitá, nýbrž bude se případ od případu lišit počtem prostředků a složením druhů vojsk. Bude zásadou, aby jádro PO, zvláště na hlavní ose postupu MD, tvořily tanky. Tanky dávají PO údernou sílu, pohyblivost, zajišťují jeho manévr, dávají mu schopnost rychle zdolávat odpory, vlastním vojákům dodávají morální podpory a působí demoralisujícím způsobem na nepřítele.

Počet přidělených tanků bude záviset na úkolech PO a na tom, z kterých jednotek budou tvořeny. Bude-li PO tvořen z mechanisovaného pluku prvního sledu MD, může mít až jednu tankovou rotu. Mechanisovaný pluk druhého sledu může vytvořit jeden až dva předsunuté oddíly s 1 až 2 rotami tanků. Tankosamohybný pluk vysílá do PO obyčejně zesílený prapor. Použití celého tankosamohybného pluku jako předsunutého oddílu bude výjimkou. Bude to jen v tom případě, když nepřítel provedl většinou sil své sborové zálohy protiútok v boji o hlavní obranné pásmo a pásmo sborových záloh je velmi slabě obsazeno. Důvodem, proč se zpravidla nevysílá celý tankosamohybný pluk jako PO, je požadavek uchování úderné síly mechanisované divise pro boj v taktické hloubce obrany nepřítele.

Jako PO může být vysunut i mechanisovaný pluk. Bude to zvláště tehdy, když se další obranné postavení předpokládá za řekou a je třeba překročit řeku z chodu, prolomit nepřátelské postavení a zajistit předmostí. Tomu je lépe přizpůsobena péchota mechanisovaného pluku vybavená a zesílená lehkými (výsadečnými) ženijními prostředky.

Sestava PO bude na postupu učleněna do hloubky a bude se skládat z čelní záštity, z velitelské skupiny s přímým zajištěním, z hlavních sil, z pochodového oddílu týlu a ze zadní záštity. Síla a složení těchto složek bude závislá na celkové síle a složení předsunutého oddílu.

Hloubka PO a vzdálenosti mezi jeho jednotlivými sledy a vozidly bude přímo závislá na hloubce pásma sborových záloh nepřítele, na počtu prostředků PO a na rychlosti postupu předvojí hlavních sil MD.

Velitelé tankových jednotek PO musí mít na zřeteli, že hlavním jejich úkolem je co nejrychleji postoupit k pásmu sborových záloh nepřítele, proniknout jím anebo se aspoň do něho vklínit. Jejich činnost je charakterisována rychlým postupem, prudkým útokem z chodu v po-

chodové nebo podle potřeby za chodu na osách nebo podél os postupu rozvinuté bojové sestavy, soustředěným útokem na nejslabší místa nepřítele, manévrem do boku a odvážným pronikáním vpřed. Bude to tedy boj odlišný od způsobu boje tanků přímé podpory pěchoty, i když bude sladěn s činností ostatních jednotek PO.

Rychlost postupu PO bude závislá na činnosti nepřítele, na množství a síle odporů a na ženijních zátarasech na osách postupu, na terénu, povětrnostních podmínkách, složení a počtu jednotek PO. Lze počítat s průměrnou rychlostí postupu PO 6 až 10 km/hod.

Veliteli PO mohou být velitelé pěších nebo tankových jednotek. Závisí to především na složení PO a na síle hlavních druhů vojsk. Výběr velitelů bude jednou z důležitých podmínek súpěchu MD; zcela nepochybně budou to muset být velitelé odvážní, rychle se rozhodující, znající dokonale způsob boje v hloubce obrany nepřítele, zkušení v organizování součinnosti všech druhů zbraní a schopní takticky uvažovat v měřítku velitele MD.

Velitelé PO musí si být vědomi, že pracují pro hlavní síly MD a že na jejich činnosti závisí včasné a úspěšné splnění úkolu divise.

Úspěšná činnost PO bude také záviset na zprávách od průzkumného praporu MD. Velitelé PO budou dostávat zprávy od vlastních průzkumných orgánů, od velitele průzkumného praporu a od velitelství MD. Způsob dopravy zpráv musí být předem pečlivě smluven. Velitelé PO budou v průběhu rozvíjení úspěchu MD uskutečňovat součinnost jednak mezi sebou, jednak s PO sousedních MD.

PO nemají určena pásma, nýbrž jen směry činnosti. Není mezi nimi zdí, mají před sebou široký, téměř neomezený prostor s množstvím komunikací a možnostmi rychlého a smělého manévru. Takový prostor je nejlepší podmínkou pro činnost tankových a mechanisovaných jednotek, které se v něm mohou uplatnit opravdu jako rychlý a manévru schopný prostředek velitele.

Tankové jednotky hlavních sil mechanisované divise.

Tankosamohybný pluk MD a tankové prapory mechanisovaných pluků bez částí vyčleněných do předsunutých oddílů se při rozvinutí úspěchu pohybují v pochodové sestavě MD. Jestliže MD doprolamovala hlavní pásmo obrany nepřítele, bude důležitou povinností velitelů tankových jednotek rychle je shromáždit po dokončení průlomu a začlenit je do nařízené pochodové sestavy. Zdlouhavá činnost by mohla vést ke ztrátě času, ke zvětšení hloubky proudů MD nebo k jejich roztržení, k smíchání jednotek a k vyplývajícímu z toho předjíždění kolon za pohybu. Proto velitelé všech stupňů po skončení boje o postavení divisních záloh nepřítele rychle shromáždí po částech své tankové jednotky, přesunou je co nejbližší k stanovené pochodové ose a podle nařízeného pořadí je zařadí na určeném místě a v daný čas do pochodové sestavy proudů. Přitom je nutno se vyvarovat velkého nakupení jednotek na malém prostoru.

Tankosamohybný pluk bude obvykle na hlavní ose MD, a to podle rozhodnutí velitele divise v prvním sledu nebo v druhém sledu. Bude-li včleněn do prvního sledu pochodové sestavy divise, bude se jeho sestava skládat z předvoje, z hlavních sil a z pochodového oddílu týlu. Předvojem obvykle bude jeden tankový prapor, zbytek pluku vytvoří hlavní síly. V pochodovém oddílu týlu bude nejnutnější počet vozů s municí

a PHM. Týl pluku bude obvyčejně sloučen v týlu divise a bude postupovat za bojovými složkami divise.

Místo velitele tankosamohybného pluku za pohybu bude zpravidla za předvojem, aby mohl při zahájení osobně řídit boj pluku.

Je-li tankosamohybný pluk v druhém sledu MD, vytvoří jeden uceleňný proud a nečlení se do hloubky. Místo velitele pluku bude u velitele divise.

Tankové prapory mechanisovaných pluků jsou jádrem jejich úderné síly. Součástí tankových praporů mohou být podle umístění mechanisovaných pluků v sestavě celé MD učeněny v předsunutých oddílech divise, v předvoji nebo v hlavních silách pluků. Začlenění tanků do předvojí dodává mechanisovaným plukům úderné síly. Jejich síla může být až jedna rota. Je však nutno, aby jim byla dána dostatečná protitanková ochrana, a aby počet tanků vyčleněných do předvojí nezeslabil sílu a schopnost manévru hlavních sil mechanisovaných pluků.

Úkolem tankových jednotek hlavních sil MD v součinnosti s ostatními druhy vojsk bude:

- ničit zbytky nepřítele na osách postupu nebo podél nich, nedovolit jim vytvořit pochodové proudy a razit cestu mechanisované péchotě;
- prolomit z chodu nebo po krátké přípravě pásmo sborových záloh nepřítele;
- odrážet nepřítele podnikajícího protiútoky a ničit ho mezi hlavním pásmem obrany a pásmem sborových záloh neb při boji o ně;
- zmocnit se výhodných čar v terénu a v rámci MD zabezpečit zasazení ARS do průlomu;
- v součinnosti s ARS vést boj v operační hloubce s důrazem na zajištění boků a týlu ARS.

Úloha a činnost tanků a samohybných děl pěších divisií:

Organické tankosamohybné pluky pěších divisií mohou při rozvinutí úspěchu AS plnit úkoly v rámci PO pěších divisií nebo být součástí jejich hlavních sil.

Počet tanků a samohybných děl předsunutých oddílů bude závislý na jejich úkolu. Ve Veliké vlastenecké válce byly do PO zařazovány jedna až dvě roty tanků a jedna až dvě baterie samohybných děl. Počet samohybných děl byl závislý na množství protitankového dělostřelectva PO. Ve vyjimečných případech býval do PO určen i celý tankový pluk.

Velitelem PO pěší divise může být podle jeho úkolu, složení a množství tanků a samohybných děl velitel pěší nebo tankové jednotky.

Úkoly a činnost předsunutého oddílu pěší divise jsou obdobné anebo přiměřeně větší než úkoly PO, vytvořeného z mechanisovaného pluku MD. Jedním z hlavních a po celou dobu rozvíjení úspěchu trvajících úkolů PO pěších divisií bude zabezpečení boku hlavních sil MD. Tomuto úkolu musí velitelé PO přizpůsobit celou svoji činnost, sestavu i pozornost.

Sestava PO bude učeněna do hloubky obdobně jako u PO mechanisované divise; do čelní záštity vedle jiných zbraní je nutno vyčlenit 1 až 2 čety tanků. Velitel PO s podřízenými veliteli bude postupovat za čelní záštitou a jeho skupina bude chráněna družstvem až četou péchoty (přímé zajištění). Hlavní síly vzhledem k úkolu zajistit boj MD bu-

dou se pohybovat asi na výši čela hlavních sil MD. Za hlavními silami bude postupovat pochodový oddíl týlu s nejnútnejším počtem vozidel s pohonnými hmotami a municí a za ním zadní záštita, skládající se kromě pěchoty asi z čtyř tanků.

Z úkolu zajistit bok MD vyplývá i postavení PO pěších divisí v rámci celé sestavy AS, podřízenost i rychlost jejich postupu. Jsou tvořeny normálně před započítáním anebo při nedostatku prostředků během dokončování boje o hlavní obranné pásmo nepřítele. Podléhají velitelům pěších divisí a jsou v neustálém radiovém spojení s velitelem PD a MD. Boj jejich tankových součástí je obdobný jako u PO mechanisované divise.

Způsob utvoření a vyslání PO pěších divisí teprve v průběhu boje se liší od tvoření PO mechanisované divise. V tomto případě jsou kladeny na velitele pěších divisí a velitele PO značné požadavky. PO pěších divisí bude možno vytvářet a vyslat k rozvinutí úspěchu teprve při dokončování boje o hlavní pásmo obrany nepřítele, zpravidla pod přímou palbou nepřítele. Jednotky určené pro PO budou většinou do poslední chvíle začleněny v sestavě zasazených divisí v prostorech různě vzdálených od místa zasazení PO. Bude záviset na rychlosti, organizační schopnosti, na spojení a na umění velitelů PO vyvést jeho složky z dosavadní sestavy divise beze ztrát, začlenit je do pochodové sestavy a neztrácet čas. Čas bude mít rozhodující úlohu a bude pro velitele PO tím potřebnější, čím rychleji bude MD přecházet pěší divise při zasazení k rozvinutí úspěchu.

Tankové jednotky pěších divisí, které nebyly začleněny do PO, mohou plnit v rámci svých divisí tyto úkoly:

- dokončení zničení nepřítele v hlavním obranném pásmu;
- zmocnění se komunikačních uzlů, přechodů a soutěsek v týlu ustupujícího nepřítele, odříznutí ústupových cest a ničení nepřítele;
- ničení přicházejících nepřátelských záloh;
- odrážení protiútoků čerstvých sil nepřítele;
- zničení nepřítele v pásmu sborových záloh;
- zabezpečení zasazení ARS;
- boj v operační hloubce.

Tyto úkoly mohou tankové jednotky plnit v sestavě PD anebo samostatně.

Při ústupu nepřítele z hlavního obranného pásma je nutno uvážit, že čelní pronásledování nepovede k úplnému zničení ustupujícího nepřítele, neboť nepřítel má možnost použít výhodných cest pod ochranou částí sil, které ponechal v obraně. Proto bude rovnoběžné pronásledování výhodnější; obchvat a obejítí musí být nejobvyklejší formou tohoto způsobu boje. K tomu se hodí nejlépe tankové jednotky; ty musí být do pronásledování zasazovány na nejdůležitějším směru divise hromadně a jejich velení musí být centralisováno na stupni divise. Síly, které pěší divise k tomuto účelu budou mít k dispozici, nebudou však úplné, neboť část tanků bude v PO a posilové tanky budou již pěším divisím odebrány velitelem sboru.

Jestliže k ústupu nepřítele z hlavního pásma obrany nedošlo, dokončí tankové jednotky v součinnosti s ostatními druhy vojsk divisi jeho zničení a pak se zařadí do pochodových proudů k dalšímu postupu. Jejich pochodové osy, místo a doba jejich začlenění do proudů jsou jim určeny veliteli pěších divisí. Vytvoření pochodové sestavy PD musí odpovídat požadavkům rychlého rozvinutí k boji; proto bude místo tan-

kových jednotek obvykle v čele sestavy divise. Sestava tankové jednotky bude závislá na jejím počtu a složení; vpředu mohou postupovat tankové roty, za nimi baterie samohybných děl anebo kombinované. Místo velitele tankosamohybného pluku bude u velitele PD nebo v čele pluku. Rychlost postupu, vzdálenosti mezi proudy a vozidly bude nařízena velitelem proudů. Společný postup tankových jednotek bude záležet v tom, aby dodržely stanovené místo v proudě, předepsanou rychlost a vzdálenosti.

Při protiútoků nepřítele vedeném proti hlavním silám AS, bude úspěch vlastních jednotek závislý též na činnosti tankových jednotek pěších divisií. Tankovým jednotkám bude spolu s protitankovými zbraněmi svěřen z počátku úkol zastavit a ničit především rychlé jednotky nepřítele podnikajícího protiútok. Není účelné, aby se vlastní tanky pouštěly do útoku proti nepřátelským tankům, nemají-li nad nimi zřejmou převahu. V tomto případě bude výhodnější, když převzímou z počátku úlohu protitankových zbraní a po rozvinutí a zasazení protitankových zbraní a dělostřelectva divisií obejdou manévrem do boku nepřátelské tanky a udeří na nepřátelskou pěchotu, aby ji odřízly od tanků, zastavily její postup a zničily ji. Mají-li vlastní tanky převahu nad nepřátelskými tanky, zajistí rozvinutí hlavních sil pěších divisií, zastaví nepřítele a přejdou do útoku jako přímá podpora pěchoty s cílem zničit nepřítele. Po jeho zničení zahájí další postup po nařízené ose a v nařízené sestavě.

Sborová tanková záloha.

Po prolomení hlavního obranného pásma nepřítele odvolá zpravidla velitel AS od pěších divisií posilové součásti těžkého tankosamohybného pluku. Těžký tankosamohybný pluk se shromáždí na předem určené čáře nebo v určených prostorech, kde přejde do tankové zálohy velitele armádního sboru.

Při rozvinutí úspěchu AS postupuje sborová tanková záloha obvykle za pěší divisií na hlavním směru a je připravena odrazit protiútoky nepřítele vedené mezi hlavním obranným pásmem a pásmem sborových záloh proti hlavním silám AS.

Spolu s protitankovou brigádou je těžký tankosamohybný pluk schopen odrazit protiútok celé obrněné divise. Po převzetí boje protitankovými prostředky sboru, pohyblivým oddílem zatarasovacím, dělostřelectvem AS a letectvem přejde samostatně nebo spolu s tanky PD do protiútoků, aby obklíčil a zničil nepřítele provádějícího protiútok. Po skončení boje přejde opět do sborové tankové zálohy a je připraven k boji o postavení sborových záloh nepřítele.

4. Orgány materiálního a technického zabezpečení tankových a mechanisovaných jednotek armádního sboru

Neúplné nebo opožděné materiální a technické zabezpečení a zásobování v průběhu boje snižuje tempo útoku a může vést k nepředvídaným a nuceným zastávkám v boji.

Rídicími orgány materiálně technického zabezpečení jsou:

U armádního sboru: technické oddělení štábu tankového a mechanisovaného vojska. Podléhá veliteli tankového a mechanisovaného vojska sboru a náčelníku technického oddělení štábu velitele tankového a mechanisovaného vojska armády. Spolupracuje uvnitř štábu AS těsně

s automobilním náčelníkem, s náčelníkem zásobování pohonnými hmotami a se zbrojním oddělením velitelství dělostřelectva;

U mechanisované divise: zástupce velitele MD pro technické věci s technickou skupinou a tankovou dílnou. Podléhá veliteli MD a náčelníku technického oddělení štábu velitele tankového a mechanisovaného vojsko sboru. Spolupracuje s automobilním náčelníkem týlu MD, s oddělením PHM a se zbrojním náčelníkem velitelství dělostřelectva.

U pěší divise: technický zástupce velitele tankosamohybného pluku: podléhá veliteli pluku a spolupracuje s náčelníkem týlu divise a s náčelníkem zbrojní skupiny velitelství dělostřelectva PD.

Výkonné orgány materiálně technického zabezpečení jsou:

U průzkumného praporu MD: zástupce velitele praporu pro technické věci s technickou skupinou a četa technického zabezpečení.

U mechanisovaných pluků MD: zástupce velitele pluku pro technické věci s technickou skupinou a rota technického zabezpečení.

U mechanisovaných a motorisovaných praporů (mechanisovaných pluků MD): četa technického zabezpečení.

U tankových praporů mechanisovaných pluků MD: četa technického zabezpečení.

U tankosamohybného pluku MD a PD: zástupce velitele pluku pro technické věci s technickou skupinou, automobilní náčelník, náčelník zásobování PHM, rota technického zabezpečení.

U tankového praporu a oddílu samohybných děl tankosamohybného pluku MD: četa technického zabezpečení.

Bojeschopnost tankových a mechanisovaných jednotek AS, tempo útoku, délka trvání boje, schopnost rychle překonávat celou taktickou hloubku obrany nepřítele a přenesení boje do operační hloubky obrany nepřítele závisí na vyjmenovaných orgánech. Souhrn jejich činnosti je obsažen v „Plánu technického zabezpečení boje“, který zpracovávají na všech stupních tankových jednotek zástupci pro technické věci.

Pro období rozvinutí úspěchu tento plán obsahuje:

v 1. části: ošetřování během boje a na konečném cíli, organizaci a vybavení technických pozorovatelů, organizaci zásobování materiálem během boje;

v 2. části: kalkulaci ztrát, kalkulaci možností dílenských prostředků, organizaci provádění oprav a odsunů, kalkulaci možností vyprošťování a jeho provádění během boje.

Závěr

Armádní sbor je vyšší vševojskovou jednotkou, způsobilou splnit každý taktický úkol. Jeho význam je v tom, že rychlým průlomem taktické hloubky obrany nepřítele vytvoří podmínky pro úspěšné rozvinutí armádní operace v operační hloubce.

Jeho úderná síla a rychlost značně stoupla začleněním mechanisované divise do jeho svazku a tankosamohybných pluků do organických jednotek pěších divisií.

Důležitou a rozhodující úlohu při rozvinutí úspěchu AS plní jeho tankové a mechanisované jednotky, především mechanisovaná divise.

Jejich údernou silou jsou tankové jednotky. Splnění úkolu tankovými jednotkami závisí především na jejich pečlivém taktickém a technickém výcviku, na výcviku jejich velitelů ve vedení boje v taktické hloubce obrany nepřítele a na dokonalé organizaci součinnosti s ostatními druhy vojsk vyšší vševojskové jednotky. Závisí však také na tom, jak znají způsoby a možnosti boje tankových a mechanisovaných jednotek velitelé ostatních druhů vojsk a jak dbají na organizaci součinnosti s nimi. Proto častý osobní styk velitelů všech druhů vojsk, výměna poznatků a zkušeností, častý společný výcvik a dobré materiální technické zabezpečení boje dávají základ k dokonalé součinnosti a k splnění daných společných úkolů.

Prameny: 1. Směrnice pro použití MD v sestavě AS.

2. Bojový řád tankového a mechanisovaného vojska, díl III.

3. Plk. J. Lipový: „Bojová činnost MD v hloubce obrany nepřítele v útočném boji AS.“ (Vojenská mysl čís. 4/1952.)

Poznámka autora: V tomto článku jsem nemohl vyčerpat širokou problematiku daného tématu. Nechtěl jsem také opakovat stati, dostatečně již vyčerpané v předchozích článcích Vojenské mysli; proto jsem se omezil jen na některé otázky, které podle mého mínění vyžadují bližšího vysvětlení.

